

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็น
และรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก
ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
พินิจตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคณะ เป็นผู้เสนอ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของร่างพระราชบัญญัติ

๑. ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

☐ กฎหมายใหม่

☒ แก้ไขเพิ่มเติม

☐ ยกเลิก

๒. หลักการและเหตุผล

๒.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติให้ตราเป็นพระราชบัญญัติและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชบัญญัตินี้ด้วย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมให้พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นหรือต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และกำหนดให้พื้นที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนให้เพิกถอนแนวเขตอุทยานแห่งชาติที่ทับซ้อนออกและให้กรมที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมายหรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักการสิทธิชุมชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ แต่งตั้งจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนผู้มีส่วนได้เสีย ผู้แทนชุมชนและผู้แทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐ วรรคสาม)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติให้มีหน้าที่เพียงเสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้ง การขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และเสนอแนะเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศหรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖ (๓) (๔))

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้การกระทำใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ต้องดำเนินการด้วยความละเอียด รอบคอบ และรัดกุม โดยยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม หากภายหลังบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือกฎหมายอื่นและได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๙/๑)

๒.๒ เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมและเป็นการขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะตามหลักสิทธิชุมชน ซึ่งชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงก่อให้เกิดข้อพิพาทและความขัดแย้งของราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติกับรัฐและกับราษฎรด้วยกันเอง ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นซึ่งภายใต้ความขัดแย้งดังกล่าวแม้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการตราพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานโดยมีการผ่อนผันให้ราษฎรครอบครองทำประโยชน์และใช้ประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติได้ แต่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติฉบับนี้ใช้บังคับมาเกือบ ๓ ปีแล้วยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ แม้แต่พื้นที่เดียว และยังมีข้อคัดค้านทักท้วงมากมายว่าไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเฉพาะประชาชนที่ได้อาศัยทำประโยชน์มาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ อีกทั้งมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับสิทธิไว้แคบเกินไป การผ่อนผันมีเงื่อนไขและข้อกำหนดมากมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงเพื่อให้ราษฎรได้มีสิทธิในที่ดินและสิทธิในการจัดการทรัพยากรต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๓. ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ

☒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

☐ ประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ

ส่วนที่ ๒ การรับฟังความคิดเห็นและสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๑. ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็น

โดยที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมและเป็นการขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะตามหลักสิทธิชุมชน ซึ่งชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงก่อให้เกิดข้อพิพาทและความขัดแย้งของราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติกับรัฐและกับราษฎรด้วยกันเองซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นซึ่งภายใต้ความขัดแย้งดังกล่าวแม้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการตราพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานโดยมีการผ่อนผันให้ราษฎรครอบครองทำประโยชน์และใช้ประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติได้ แต่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติฉบับนี้ใช้บังคับมาเกือบ ๓ ปีแล้วยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ แม้แต่พื้นที่เดียว และยังมีข้อคัดค้านทักท้วงมากมายว่าไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเฉพาะประชาชนที่ได้อาศัยทำประโยชน์มาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ อีกทั้งมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับสิทธิไว้แคบเกินไป การผ่อนผันมีเงื่อนไขและข้อกำหนดมากมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงเพื่อให้ราษฎรได้มีสิทธิในที่ดินและสิทธิในการจัดการทรัพยากรต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติให้ตราเป็นพระราชบัญญัติและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชบัญญัตินี้ด้วย

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมให้พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นหรือต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และกำหนดให้พื้นที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนให้เพิกถอนแนวเขตอุทยานแห่งชาติที่ทับซ้อนออกและให้กรมที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมายหรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักการสิทธิชุมชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ แต่งตั้งจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนผู้มีส่วนได้เสีย ผู้แทนชุมชนและผู้แทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติให้มีหน้าที่เพียงเสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้ง การขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และเสนอแนะเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศหรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้การกระทำใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ต้องดำเนินการด้วยความละเอียด รอบคอบ และรัดกุม โดยยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม หากภายหลังบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือกฎหมายอื่นและได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. ผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากร่างพระราชบัญญัติ

หน่วยงานของรัฐ

- ๑) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๓) กรมการปกครอง
- ๔) กรมการท่องเที่ยว
- ๕) กรมป่าไม้
- ๖) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- ๗) กรมที่ดิน
- ๘) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาคประชาสังคม

- ๑) มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
- ๒) มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม
- ๓) สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ๔) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ๕) ประชาชนทั่วไป

๓. ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น

๑) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติให้ตราเป็นพระราชบัญญัติและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชบัญญัตินี้

๒) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมให้พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นหรือต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และกำหนดให้พื้นที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนให้เพิกถอนแนวเขตอุทยานแห่งชาติที่ทับซ้อนออกและให้กรมที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมายหรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักการสิทธิชุมชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

๓) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ แต่งตั้งจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนผู้มีส่วนได้เสีย ผู้แทนชุมชนและผู้แทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

๔) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติให้มีหน้าที่เพียงเสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้ง การขยาย หรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และเสนอแนะเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศหรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด

๕) ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้การกระทำใดๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ต้องดำเนินการด้วยความละเอียด รอบคอบ และรัดกุม โดยยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม หากภายหลังบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือกฎหมายอื่น และได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๖) ท่านมีความคิดเห็นในประเด็นอื่น ๆ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ อย่างไร

๔. ระยะเวลาและวิธีการการรับฟังความคิดเห็น

๔.๑ ระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ รวมระยะเวลาจำนวน ๖๗ วัน

๔.๒ วิธีการรับฟังความคิดเห็น

(๑) ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th

ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประเภทร่าง เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นร่างการเจ็บ

เสนอโดย พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ

ขณะนี้ไม่มีผู้แสดงความคิดเห็นแล้ว 1 คน

(๒) ส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบด้วย

หน่วยงานของรัฐ

- ๑) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๓) กรมการปกครอง
- ๔) กรมการท่องเที่ยว
- ๕) กรมป่าไม้
- ๖) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- ๗) กรมที่ดิน
- ๘) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาคประชาสังคม

- ๑) มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
- ๒) มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม
- ๓) สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ๔) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๕. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th ผู้เข้าชม จำนวน ๒๒๒ ราย ผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑ ราย

จากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน ที่ได้แสดงความคิดเห็นมี จำนวน ๗ ราย ประกอบด้วย

- ๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๒) กรมการปกครอง
- ๓) กรมที่ดิน
- ๔) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
- ๕) สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๖) กรมการท่องเที่ยว
- ๗) มูลนิธิสืบนาคะเสถียร

๕.๒ ผลการรับฟัง

ผลการรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของรัฐสภา www.parliament.go.th และจากการส่งประเด็นไปรับฟังผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สรุปได้เป็นรายประเด็นดังนี้

๑. ทานเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติให้ตราเป็นพระราชบัญญัติและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบทายพระราชบัญญัตินี้

๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไม่เห็นด้วยเนื่องจากกระบวนการในการตราพระราชบัญญัติในแต่ละฉบับจะมีขั้นตอนมาก ต้องใช้เวลานานและต้องผ่านการพิจารณาจากทั้ง

สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอาจทำให้การกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติขาดความคล่องตัว ดังนั้น การกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาจึงมีความเหมาะสมแล้ว

๒) กรมที่ดิน เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเหมาะสมที่จะกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย” จากบทบัญญัติดังกล่าวการตราพระราชกฤษฎีกาเป็นการตรากฎหมายลำดับรองโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทเป็นการให้อำนาจฝ่ายบริหารในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดพื้นที่ที่สมควรกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติภายใต้กรอบแนวทางที่กำหนดให้แม่บทให้อำนาจไว้ ประกอบกับการออกกฎหมายลำดับรองเป็นการกำหนดรายละเอียดของกฎหมายแม่บท ซึ่งการกำหนดให้มีแผนที่แนบท้ายในกฎหมายนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดพื้นที่ที่จะใช้บังคับกฎหมายและแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งและขอบเขตของพื้นที่ดังกล่าวอย่างชัดเจนไว้ในแผนที่ท้าย ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖ โดยกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติให้ตราเป็นพระราชบัญญัติและให้มีแผนที่แสดงแนวเขตซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอย่างอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากการเสนอแก้ไขกฎหมายดังกล่าวขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารในการตรากฎหมายและลำดับศักดิ์ของกฎหมาย

๔) กรมการปกครอง ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการกำหนดเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามเดิมมีความเหมาะสมอยู่แล้ว เพราะมีกระบวนการหรือขั้นตอนไม่ยุ่งยากเท่ากับการตราพระราชบัญญัติทำให้มีการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้รวดเร็ว กว่า ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ จะพบว่ารัฐมนตรีสามารถกำหนดพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้โดยการออกกฎกระทรวง ซึ่งเป็นเพียงกฎหมายลำดับรอง

๕) กรมการท่องเที่ยว ไม่เห็นด้วยกับหลักการของร่างมาตรานี้ ควรคงไว้ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมให้พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นหรือต้องมิได้เป็นที่ดินที่มีประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อน การกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และกำหนดให้พื้นที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย ทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนให้เพิกถอนแนวเขตอุทยานแห่งชาติที่ทับซ้อนออกและให้กรมที่ดินดำเนินการออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน หรือสิทธิครอบครองตามกฎหมายหรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักการสิทธิชุมชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แสดงความคิดเห็นดังนี้

(๑) กรณีการกำหนดให้พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติต้องมีได้เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นนั้น ปัจจุบันได้มีการกำหนดให้พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติต้องมีได้เป็นที่ดินที่มีประชาชนอยู่อาศัย ทำกิน หรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น

(๒) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ที่มุ่งเน้นจะสงวน อนุรักษ์คุ้มครอง และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชนและเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศตามพันธกรณีที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก แต่การกำหนดเงื่อนไขให้พื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติต้องมีได้เป็นที่ดินที่มีประชาชนอยู่อาศัย ทำกิน หรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติดังกล่าวมีเจตนารมณ์มุ่งเน้นที่จะคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่มีสิทธิครอบครองในพื้นที่มาก่อนแม้จะเป็นพื้นที่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่ามุ่งเน้นที่จะสงวนอนุรักษ์คุ้มครองและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นเจตนารมณ์หลักตามพระราชบัญญัตินี้ จึงควรกำหนดเป็นเงื่อนไขยกเว้นให้ประชาชนที่อยู่อาศัยทำกินหรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อนกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีสิทธิในการอยู่อาศัย ทำกิน หรือครอบครองพื้นที่ต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่จะต้องสงวนอนุรักษ์คุ้มครองและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลาย

๒) กรมที่ดิน เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติ

อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดลักษณะของพื้นที่ที่จะกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ และขั้นตอนในการกำหนดให้พื้นที่บริเวณใดเป็นอุทยานแห่งชาติ การขยาย หรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ โดยพื้นที่ที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติต้องมีได้เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นของบุคคลใด เว้นแต่เป็นที่ดินของหน่วยงานรัฐ และในการกำหนดให้พื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาตินั้นจะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบ ดูแลรักษา หรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับอนุญาตให้มีการใช้หรือทำประโยชน์ ให้ความเห็นหรือข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับพื้นที่ที่จะกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทราบ เพื่อประกอบการพิจารณา นอกจากนี้การกำหนดอุทยานแห่งชาติ การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ ยังกำหนดให้ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้องและประชาชนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงเพื่อให้การพิจารณาของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นไปด้วยความรอบคอบรอบด้าน และไม่ไปกระทบสิทธิของประชาชนเกินสมควร จึงถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้คงอยู่ในสภาพเดิมมิให้ถูกทำลาย เพื่อประโยชน์ของประเทศในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชน และเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืนตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย สำหรับกรณีการประกาศอุทยานแห่งชาติทับที่ดินของประชาชน หากปรากฏข้อเท็จจริงหรือมีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าประชาชนมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นก่อนวันที่จะมีการกำหนดเป็นเขต

อุทยานแห่งชาติ ที่ดินบริเวณดังกล่าวย่อมไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับกำหนดว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ (เทียบเคียงตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีจที่ ๑๙๐/๒๕๕๘) และโดยที่บทเฉพาะกาล มาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ที่ตามนโยบายของรัฐบาลกรณีที่บุคคลอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์โดยกำหนดให้มีการจัดโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ส่งผลให้บุคคลที่อยู่ภายใต้โครงการดังกล่าวสามารถอยู่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่นั้นเพื่อการดำรงชีพต่อไปได้ ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีบทบัญญัติรองรับนโยบายของรัฐบาลและสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘

๔) กรมการปกครอง ไม่เห็นด้วย ในการเพิกถอนแนวเขตอุทยานแห่งชาติที่ประชาชนอยู่อาศัย ทำกิน หรือครอบครองทำประโยชน์มาก่อน และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง หรือรับรองสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื่องจากการออกเอกสารสิทธิ์หรือรับรองสิทธิในที่ดินจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ทั้งในทางนโยบายและในทางกฎหมายด้วย เช่น พิจารณาจากกระบวนการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของคณะกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐ จังหวัด (คพร.จังหวัด) หรือพิจารณาจากหลักเกณฑ์การออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น

๕) กรมการท่องเที่ยว ไม่เห็นด้วยกับหลักการของร่างมาตรานี้ ควรคงไว้ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๖) มูลนิธิสืบนาคะเสถียร เห็นว่า มาตรา ๘ วรรคสอง ที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. หากไม่มีฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้ประกอบกระบวนการพิสูจน์สิทธิ อาจนำไปสู่การเปิดป่าให้ประชาชนได้ครอบครองพื้นที่ป่า และการสูญเสียครั้งนี้จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้ สัตว์ป่า และพื้นที่ต้นน้ำลำธารเป็นจำนวนมากได้ เนื่องจากการออกเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่เปราะบางหลายแห่งโดยเฉพาะพื้นที่ธรรมชาติที่สวยงาม เกิดกระบวนการออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ ตามที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่ในปัจจุบันนี้

๓. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ แต่งตั้งจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนผู้มีส่วนได้เสีย ผู้แทนชุมชนและผู้แทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นว่า การกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติแต่งตั้งจากกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนผู้มีส่วนได้เสียผู้แทนชุมชนและผู้แทนภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งมีความเหมาะสมแล้ว

๒) กรมที่ดิน เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติที่เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไว้อย่างเหมาะสมแล้ว โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการแต่งตั้งจากผู้แทนภาคเอกชนซึ่งครอบคลุมในหลายมิติโดยมิได้จำกัดเฉพาะงานด้านอุทยานแห่งชาติเท่านั้น แต่ครอบคลุมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ และด้านกฎหมายไว้ด้วย ดังนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีความเหมาะสมแล้ว จึงไม่เห็นด้วยกับการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐

๔) กรรมการปกครอง ไม่เห็นด้วย ในการกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแต่งตั้งจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย เนื่องจากมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติในคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านอุทยานแห่งชาติ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ หรือด้านกฎหมาย ซึ่งอาจไม่มีความสอดคล้องกัน หากประสงค์ให้มีผู้แทนกระทรวงมหาดไทย อาจบัญญัติเพิ่มในมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง โดยให้เป็นกรรมการโดยตำแหน่งแทนผู้ทรงคุณวุฒิ

๕) กรรมการท่องเที่ยว ไม่เห็นด้วยกับหลักการของร่างมาตรานี้ ควรคงไว้ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติให้มีหน้าที่เพียงเสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้ง การขยาย หรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ และเสนอแนะเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศหรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนด

๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นว่า หากการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติให้มีเพียงเสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ มิได้ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ แล้วการบัญญัติดังกล่าวก็สามารถกระทำได้ และมีสังเกตเพิ่มเติมว่า หากภายหลังมีการแก้ไขอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติตามมาตรา ๑๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ แล้ว ควรต้องดำเนินการแก้ไขมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

๒) กรมที่ดิน เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (พันธุ์ร่วจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างเป็นรูปธรรมและครบถ้วนในทุกมิติ สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อให้การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ในสภาพเดิมมิให้ถูกทำลาย เพื่อประโยชน์ของประเทศในการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติหรือนันทนาการของประชาชน และเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืนตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น การกำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงมีความเหมาะสมแล้วและไม่เห็นด้วยกับการเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖

๕) กรรมการท่องเที่ยว ไม่เห็นด้วยกับหลักการของร่างมาตรานี้ ควรคงไว้ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๕. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้การกระทำใด ๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ต้องดำเนินการด้วยความละเอียด รอบคอบ และรัดกุม โดยยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม หากภายหลังบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือกฎหมายอื่นและได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นว่า การกำหนดให้การกระทำใด ๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ต้องดำเนินการด้วยความละเอียด รอบคอบ และรัดกุม โดยยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมแล้ว แต่กรณีการกำหนดให้บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัตินั้น เห็นว่า ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ได้รับความเสียหายในการกระทำละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ให้สามารถใช้สิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐได้อยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้เป็นการเฉพาะในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อีก

๒) กรมที่ดิน เห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กับคณะ เป็นผู้เสนอ)

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า การเรียกร้องค่าเสียหายเนื่องจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ได้มีพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แล้วแต่กรณี ซึ่งใช้บังคับในฐานะที่เป็นกฎหมายมาตรฐานกลาง บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๙/๑ แต่อย่างใด

๔) กรมการปกครอง ไม่เห็นด้วย เนื่องจากปัญหาดังกล่าวสามารถนำประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายปกครองที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ หรือพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นต้น มาใช้บังคับได้

๕) กรมการท่องเที่ยว เห็นด้วยกับหลักของร่างมาตรา ๓๙/๑ อย่างไรก็ตามการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้การกระทำใด ๆ ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๖ ต้องดำเนินการด้วยความละเอียดรอบคอบ และรัดกุม โดยยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม หากภายหลังบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์

๖. ท่านมีความคิดเห็นในประเด็นอื่น ๆ เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ อย่างไร

๑) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่า พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน เนื่องจากบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและการพัฒนาพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์มีความสอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการพื้นที่ และมีมาตรการคุ้มครองที่เหมาะสมเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชน สร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน และโดยที่ปัจจุบันพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับได้เพียง ๓ ปี ซึ่งยังไม่ครบกำหนดรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์

ของกำหนดตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดไว้ กล่าวคือ กำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุก ๕ ปี นับแต่วันที่กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ ประกอบกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ใช้อ้างว่าการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายนั้น มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานหรือสร้างภาระให้เกิดแก่ประชาชนเกินสมควรหรือไม่ ดังนั้น จึงเห็นว่า ยังไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่เห็นว่ามีมาตราใดหรือกลไกใดที่ไม่สามารถขับเคลื่อนได้ก็อาจเก็บข้อมูลสำหรับเตรียมการเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในโอกาสต่อไป เมื่อถึงรอบระยะเวลาการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้ได้

๒) สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

(๑) ประเด็นความพร้อมของพนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งในเรื่องการสำรวจแนวเขตหรือพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่ง และการออกเอกสารสิทธิ เพื่อให้มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) ประเด็นที่ดินที่ประชาชนครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการกำหนดให้เป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติตามมาตรา ๔ ควรมีกรอบระยะเวลาของการครอบครองทำประโยชน์มาก่อนดังเช่นกรอบระยะเวลาตามมาตรา ๙

(๓) เนื่องจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ เป็นระยะเวลาประมาณ ๓ ปีจนถึงปัจจุบัน ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ระหว่างการจัดทำกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ดังนั้น เห็นควรให้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไปก่อน เพื่อพบข้อขัดข้องหรือปัญหาใดก็ขอให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓) มูลนิธิสืบภาคสิทธิ มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

(๑) เจตนารมณ์ของการใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เพื่อการคุ้มครองปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ที่มุ่งให้เกิดการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศ สัตว์ป่าหรือพืชป่าประจำถิ่นที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ รวมถึงความโดดเด่นด้านธรณีวิทยา หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่สมควรสงวนหรืออนุรักษ์ไว้ เพื่อในท้ายที่สุดการรักษาพื้นที่ดังกล่าวจะอำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อชุมชนโดยรอบและประชาชนทั่วประเทศ การกำหนดมาตราต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติจึงต้องพิจารณาเจตนารมณ์เป็นสำคัญ การใช้สิทธิชุมชนในลักษณะเอกสารสิทธิและสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชุมชนเมืองอาจส่งผลกระทบต่อคุ้มครองพื้นที่และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ตั้งไว้

(๒) การแก้ปัญหาชุมชนในผืนป่าต้องอาศัยหลักความ “เป็นจริง” คือ ข้อเท็จจริงในพื้นที่ “เป็นธรรม” กับชุมชนและสัตว์ป่า รวมถึงระบบนิเวศในพื้นที่ และต้องเป็นกระบวนการที่ “เป็นไปได้” ในทางปฏิบัติ

(๓) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้กำหนดมาตรา ๖๔ ในการแก้ไขปัญหาย่างชัดเจนและให้ดำเนินการพิจารณาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามมาตรา ๖๕ เพื่อลดผลกระทบความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่อนุรักษ์ แต่กระบวนการออกกฎหมายลำดับรองมีความล่าช้าและขาดการมีส่วนร่วมในการพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เป็นจริง เป็นธรรม และเป็นไปได้ จึงเห็นว่าควรเร่งดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างครบถ้วนในการแก้ไขปัญหาชุมชนในป่า โดยไม่ขัดเจตนารมณ์ของการเป็นพื้นที่คุ้มครองและในพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ระบุชัดเจนว่าการประกาศพื้นที่อนุรักษ์เพิ่มเติมหลักจากมีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว จะต้องมิได้เป็น

ที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นของบุคคลใด โดยการกั้นพื้นที่ชุมชนที่เกี่ยวข้องและประชาชนก่อนประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งจะสามารถลดข้อขัดแย้งในเรื่องชุมชนในพื้นที่ป่าลงได้ในที่สุด

ส่วนที่ ๓ รายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

๑. ความเป็นมา สภาพปัญหา ความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัติ

โดยที่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมและเป็นการขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะตามหลักสิทธิชุมชน ซึ่งชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงก่อให้เกิดข้อพิพาทและความขัดแย้งของราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติกับรัฐและกับราษฎรด้วยกันเองซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นซึ่งภายใต้ความขัดแย้งดังกล่าวแม้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการตราพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานโดยมีการผ่อนผันให้ราษฎรครอบครองทำประโยชน์และใช้ประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติได้ แต่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติฉบับนี้ใช้บังคับมาเกือบ ๓ ปีแล้วยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ แม้แต่พื้นที่เดียว และยังมีข้อคัดค้านทักท้วงมากมายว่าไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเฉพาะประชาชนที่ได้อาศัยทำประโยชน์มาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ อีกทั้งมีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับสิทธิไว้แคบเกินไป การผ่อนผันมีเงื่อนไขและข้อกำหนดมากมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงเพื่อให้ราษฎรได้มีสิทธิในที่ดินและสิทธิในการจัดการทรัพยากรต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ความสอดคล้องของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเนื้อหาที่อาจกระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งการตราพระราชบัญญัติจึงต้องอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๖ แห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย”

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. หากมีการบังคับใช้จะสามารถลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนและประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประชาชนที่อยู่และทำประโยชน์ในพื้นที่ก่อนประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติมีสิทธิในที่ดินและสิทธิในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่ได้ต่อไป

๔. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีความใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน เช่น การกำหนด

เขตที่ดินของรัฐและประชาชน เป็นต้น ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมจำเป็นต้องมีการศึกษากฎหมายดังกล่าวร่วมด้วย เพื่อให้การแก้ไขเพิ่มเติมเป็นไปอย่างรอบคอบ

๕. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

กรณีที่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ไม่มีฐานข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้ประกอบกระบวนการพิสูจน์สิทธิ อาจนำไปสู่การเปิดป่าให้ประชาชนได้ครอบครองพื้นที่ป่า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้ สัตว์ป่า และพื้นที่ต้นน้ำลำธารเป็นจำนวนมากได้ เนื่องจากการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่เปราะบางหลายแห่งโดยเฉพาะพื้นที่ธรรมชาติที่สวยงาม อาจเกิดกระบวนการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบได้

๖. การกำหนดให้มีระบบอนุญาต อนุมัติหรือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่

☒ มี

☐ ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

-

๗. การกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

☒ มี

☐ ไม่มี

เหตุผลและความจำเป็น

-

๘. บทกำหนดโทษ

☐ ไม่มี

☒ โทษทางอาญา

☐ โทษทางปกครอง

☐ โทษปรับทางวินัย

☐ โทษอุกฤษณ์

เหตุผลและความจำเป็น

-

ส่วนที่ ๔ การเปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบ อันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้เปิดเผยรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานผลการวิเคราะห์ผลกระทบอันเกิดจากร่างพระราชบัญญัติ ทางเว็บไซต์รัฐสภา www.parliament.go.th แล้วตั้งแต่วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๖

คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น
จากร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร